

Сарыбаев Ыктияр Уалибекотвичтің 6D120100 – «Ветеринариялық медицина» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Сиырларды LHCGR, FSHR локустары бойынша генотиптеу және зерттеу генінің экспрессиясына байланысты овуляция деңгейін анықтау» тақырыбында орындалған диссертациялық жұмысына

Ресми рецензенттің жазбаша пікірі

р/н №	Өлшем шарттар	Өлшемшарт FSHHтарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Ғылыми жұмыс ғылымның дамуына айтарлықтай үлес қосады. Зерттеу тақырыбының маңыздылығы жақсы ашылған. зерттеу нәтижелері аналық малдардың жыныс бездерінде сары дененің пайда болуы, және фолликулалардың өсу динамикасы кезіндегі ФСГ, ЛГ гормондарының маңызы зерттеліп LHCGR, FSHR локустары бойынша генотиптеу мен овуляция деңгейін анықтаған.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.	Өзі жазу деңгейі жоғары. Диссертант өзідінен жұмыс жүргізіп жазғандығы ғылыми және тәжірибелік жұмыстарға анализ жасалып көптеген жазылған мақалары жұмысты бітірген сайын шығарылып жарық көріп отырғанын

			көрсетіп тұр.
4. Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертация өзектілігі негізделген қорытындылар анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген	
	4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.	Диссертацияның өзектілігі тақырыпқа сәйкес жасалған зерттеудің мақсаты Алматы облысы, Талғар ауданы, «Байсерке-Агро» ЖШС асыл тұқымды шаруашылығында голштеин тұқымды сиырларды LHCGR, FSHR локустары бойынша генотиптеу және зерттеу гендерінің экспрессиясына байланысты овуляция деңгейін анықтап, олардың репродуктивтік қызметін және ұрықтану, төлдеу деңгейін көтеру, осыдан туындаған міндеттерін толығымен көрсетеді және диссертация мазмұны диссертацияның тақырыбын айқындайды.	
	4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді Диссертация бойынша зертеулер Алматы облысы Талғар ауданы «Байсерке-Агро» ЖШС сүт фермасында жүргізілді, генотиптеу бойынша эксперименталдық жұмыстар ҚазҰАЗУ, Қазақ-Жапон инновациялық орталығына қарасты «Жасыл биотехнология және торшалық инженерия», зертханасы жағдайында, ал қан сары суы құрамындағы гонадотропты гормондар ЛГ және ФСГ гормонының концентрациясын ИФТ әдісімен зерттеу «Акушерлік, хирургия және өсіп-өну биотехнологиясы» кафедрасының зертханасында орындалған, Ресей Федерациясы Бүкіл Ресейлік генетика және малдарды өсіру	

		ФЗИ «Молекулярлық цитогенетика» зертханасында (Ресей, Санкт-Петербург-Пушкин қаласы) қан үлгілерінен ДНҚ бөліп алу жұмыстары жүргізілген.
	4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ.	Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық толық байланысқан эмпирикалық зерттеулері толығымен сәйкеседі
	4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған сынау, талдау бар, диссертацияның әр бөлімі әдеби шолу мен салыстырып өз ойын көрсете білген.
5. Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа себебі диссертант өз зерттеулерінде бөлініп алынған ДНК-дан полимеразды тізбекті реакция арқылы асыл тұқымды голштин сиырларын FSHR, LHCGR локустары бойынша генотиптеу жұмыстары жүргізіліп, аталған локустар бойынша генетикалық зерттеу тобындағы сиырларда таралуы, ген локустары бойынша аллелдердің репродуктивтік қызметке ассоциативтік әсері анықталған, сонымен қатар ген тепе теңдігі, χ^2 көрсеткіштері зерттелген. жыныстық цикл кезіндегі фертильдігіне тікелей әсері зор гонадотропты гормондар ЛГ және ФСГ рецепторларының көрсеткіштері және зерттеу гендерінің экспрессиясына байланысты овуляция деңгейі анықталған.
	5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа;	Диссертацияның қорытындылары толығымен жаңа, өйткені голштейн

		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	тұқымдас сиырларында овуляция үрдісінің қалыпты өтуі, сондай-ақ прогестерон синтезін бақылау мен аналық безде сары дененің пайда болу динамикасын толығымен зерттелген
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген негізгі тұжырымдар ғылыми тұрғыдан салмақты дәлелдемелерге негізделгені Ветеринариялық тәжірибеде GG генотипті сиырлардың ұрықтану индексіне мән беріліп олардың санын көбейтуге ұсыныс берілгендігі қолданылатынын негіздейді
6.	Негізгі негізділігі қорытындылардың	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Зерттеу барысында ғылыми нәтижелер ауқымды дәлелдемелерге негізделіп дәйектелген
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет: 7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.	Қорғауға енгізілетін қағидат ғылыми зерттеулердің алынған нәтижелерімен дәлелденгені шығарылған мақалалардан көруге болады. Диссертант 6 ғылыми мақалалар жарияланған

	7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес. 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	
8. Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдіснаманы тандау – негізделген немесе әдіснама негізделген және нақты жазылған: 1) ия; 2) жоқ.	– Әдістемені тандауы негізделген және диссертацияның тиісті бөлімдерінде жеткілікті ете сипатталған. Диссертациялық жұмыс мақсатқа жетуге және жұмыста тұжырымдалған теориялық және практикалық мәселелерді шешуге бағытталған.
	8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ.	Диссертациялық жұмыстың нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдана отырып, деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістерін ғылыми зерттеудің заманауи әдістерін қолдана отырып алынғаны айқын көрсете білген
	8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) жоқ.	Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген, педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденгені оқу бағдаламасына дәрісте, зертханалық сабақтарда пайдалатындығы айқын.
	8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.	сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған жалпы 170 ғылыми әдебиетке сүйенген

		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.	Жеткілікті әдеби көзін пайдаланған. оның ішінде 109 шет елдік әдебиетке сүйенген	
9	Практикалық қағидаты	кұндылық	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) бар; 2) жоқ.	Бар
			9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ.	Ия жоғары - диссертант көп ізденіс жүргізген, жұмысы акушерство, гинекология, гинетика салаларын біріктірген
			9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Жаңа.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы		Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Жоғары - сөйлем түйінін нәзік келтірген
11.	Диссертацияға ескертулер			Диссертациялық жұмыста ФСГ мен ЛГ деп басқа тілде пайдаланып жүрген сөз терминдерін ұлттық тілде ынталандырушы гормондар деп барлық жерде көрсетсе болар еді.
12.	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)			Диссертациялық жұмыстың негізгі нәтижелері бойынша 6 ғылыми мақалалар жарияланған. Соның ішінде ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған ғылыми журналдарда 3 (үш) мақала: Алматы қаласының Қазақ Ұлттық аграрлық зерттеу университетінің «Ізденістер, нәтижелер» журналында. № 3(083) 2019. ISSN 2304-3334. 45- 49 бет. Алматы қаласының Қазақ Ұлттық аграрлық зерттеу университетінің «Ізденістер, нәтижелер» журналында. №

		04(084) 2019.ISSN 2304-3334-04.81-87 бет. Алматы қаласының Қазақ Ұлттық аграрлық зерттеу университетінің «Ізденістер, нәтижелер» журналында. № 01 (085) 2020. ISSN 2304-3334-04.17 Арқалық қаласындағы «Арқалық ауыл шаруашылығы тәжірибе станциясы» ЖШС, «Климаты күрт өзгермелі аймақтардағы ауыл шаруашылығын дамытуға бағытталған инновациялық идеялар» жас ғалымдардың халық. ғыл.-тәж. конф. матер. жинағы. 2020. 123- 127 б. УДК 063 ББК 49 К 49.8-183 бет. Scopus базасына кіретін «Open Veterinary Journal» журналында «Genotyping of cows by LHCGR, FSHR loci, and determination of the level of ovulation depending on the expression of the studied genes» ISSN: 2226-4485. 2023. Vol. 13(3): 352–357. «Spectrophotometric method for determining the quantity and quality of DNA in animal breeding» тақырыбында Journal homepage: журналында https://sciencehorizon.com.ua Scientific Horizons, (2024). Vol. 27(2), 31-42. UDC 577:636. DOI: 10.48077/scihor2.2024.31, шығарылған
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)	Сарыбаев Ыктияр Уалибековичтің 6D120100 – «Ветеринариялық медицина» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Сиырларды LHCGR, FSHR локустары бойынша генотиптеу және зерттеу генінің экспрессиясына байланысты овуляция деңгейін анықтау» тақырыбында орындалған диссертациялық жұмысы ҚР ҒЖБМ Ғылым және жоғарғы білім саласында

